

# Stupňování klimaticko-alarmistické linie a zrození Zeleného údělu

- CZ24 News | 16. září 2021

EU: Pokračování a stupňování klimaticko-alarmistické linie EU jsme po Pařížské dohodě očekávali. Přiznejme si ale, že radikální nárůst „zelených“ požadavků a prudkost jejich prosazování pod hlavičkou Green Dealu nás zaskočily.

Již dlouho se na tomto blogu věnuji Zelenému údělu, naposledy v souvislosti s programy politických uskupení kandidujících v podzimních volbách. I když vývoj kolem této agendy je překotný a stále je třeba sledovat nové iniciativy a události, pro jednu by nebylo od věci zastavit se a vrátit se úplně na začátek. Jako se tvůrci různých nekonečných sérií hororových a dobrodružných filmů časem uchylují k tzv. „*prequelům*“, pokusíme se dnes o něco podobného. Řekneme si, kde se Green Deal vůbec vzal a jak tento radikální program mohl být tak snadno a rychle prosazen.

## **1. Pařížská dohoda**

Zelený úděl jistě nepřišel jako blesk z čistého nebe. Už dávno před ním zde byla pevně usazená politická linie unijních institucí, respektive rozhodujícího proudu členských států k tématu klimatu. Boj proti globálnímu oteplování byl dlouhodobě klíčovým pilířem politiky EU, na který už v rámci předchozího víceletého rozpočtu (2014–20) směřovalo 20 % unijních výdajů. EU byla vytrvalým tahounem této agendy v mezinárodní politice.

Stěžejním milníkem před Zeleným údělem byla Pařížská klimatická dohoda z roku 2016, jejíž smluvní stranou se stala Unie jako celek (ratifikace proběhla 5. 10. 2016) a postupně i všechny její členské státy (do podzimu 2017).

EU zpočátku nabídla jako svůj příspěvek k plnění dohody (tzv. NDC, „*nationally determined contribution*“) závazek, že do roku 2030 sníží domácí emise skleníkových plynů alespoň o 40 % oproti roku 1990. Když se ještě před pařížskou konferencí vedoucí představitelé členských států na tomto náročném cíli dohodli, tehdejší předseda Komise Barroso to komentoval tak, že „Žádný hráč na světě není tak ambiciózní jako EU, pokud jde o snižování emisí skleníkových plynů“.

Pařížská dohoda a přijetí závazku EU znamenaly, že klimatická akce postoupila na novou úroveň. Bylo zřejmé, že boj proti globálnímu oteplování a dosavadní způsob jeho vedení – přes množící se pochyby – s námi v dohledné budoucnosti zůstane a nic s ním nepohne. Zároveň se ale mohlo zdát, že když už se tak stalo, že je na nějaký čas „vystaráno“, že klimatický alarmismus je pro tuto chvíli saturován, že v diskusi na nejvyšší úrovni nyní nastane zklidnění a že hlavní úsilí se přesune na ministerskou a expertní úroveň, kde budou hledány prostředky pro praktické provádění čerstvě přijatých závazků. Koncem roku 2016 jsme rozhodně nepředvídali, že se zastánci této doktríny v krátké době zmobilizují k tak rozsáhlé další ofenzívě za účelem dobytí nových pozic.

## **2. Diskuse o budoucnosti pobrexitové EU**

Ratifikace Pařížské dohody ze strany Unie přišla brzy po britském referendu o vystoupení z Unie, a tedy již do právě zahájeného procesu reflexe neboli diskuse o budoucnosti pobrexitové EU-27 (později též označované jako *cesta do Sibiu*). Tato diskuse se protáhla na dlouhé tři roky.

Hlavně v počátečním období probíhala velmi pestrá debata. Na stole byla řada návrhů týkajících se třeba institucionálních reforem, hospodářské a měnové unie, sociální politiky, obrany, vnitra a

justice. Naopak klima, ani obecněji ochrana životního prostředí mezi těmito tématy v prvních dvou letech nefigurovaly, respektive stály spíše stranou.

V Bratislavském prohlášení a plánu (září 2016) nebylo o klimatu ani slovo. Ve své Bílé knize o budoucnosti Evropy (březen 2017) se Komise o klimatu zmiňovala jen letmo a nijak konkrétně jako o jedné z výzev, před kterými EU stojí. Rovněž ve známém Římském prohlášení (březen 2017) se toto téma jenom mihlo, s tím že Unie prosazuje „konstruktivní celosvětovou politiku v oblasti klimatu“.

Vníмали jsme to asi jen jako klišé, které nám prošumělo v uších, když tehdejší předseda Komise Jean-Claude Juncker ve svém poselství o stavu unie v září 2017 prohlásil, že by si přál „aby Evropa stála v čele boje proti změně klimatu“ a že „s ohledem na propad ambicí ve Spojených státech to musí být Evropa, kdo zajistí, abychom z naší planety učinili opět skvělé místo“.

Také jsme nevěnovali příliš pozornosti tomu, když Evropská rada v březnu 2018 ve svých závěrech vyzvala Komisi, „aby do prvního čtvrtletí roku 2019 v souladu s Pařížskou dohodou předložila návrh dlouhodobé strategie EU v oblasti snižování emisí skleníkových plynů“.

Když přišlo jaro 2018 a pomalu dobíhal druhý rok diskuse o budoucnosti, kladli jsme si především otázku, jak celá *cesta do Sibiu* skončí. V tu chvíli už jsme měli silný pocit promarněné příležitosti, návratu šedi, a věděli jsme, že brexit (který se tehdy sám zadrhával) pozitivní změnu zbytku Unie nepřinese. Přípravovali jsme se na návrat do starých kolejí, nic však nedávalo tušit, že na těchto kolejích bude sehrávat významně větší roli než doposud boj proti změnám klimatu.

### 3. Horké léto a podzim 2018

Velký zvrat přišel se začátkem léta 2018, které předznamenalo vše, co potom následovalo. Přídavné jméno „horké“, není jenom nadsázkou. Bylo to tehdy skutečně „*léto tak, jak má být*“, jak o tom kdysi zpívala Zlata Adamovská. Po delší době bylo jednou pěkně teplo a ohřáli jsme se. Avšak ne všem se to zamlouvalo. Pro klimatické alarmisty to bylo příliš a hned si toto počasí začali dosazovat do svého příběhu. To je konečně i případ švédské školačky Greta Thunbergové.

Najednou události začaly přicházet jedna za druhou, jako na běžícím pásu:

19. června 2018 Francie a Německo podepsaly [Meseberskou deklaraci](#) o společném postoji těchto zemí k budoucnosti evropské integrace. Mezi řadou témat figuroval rovněž boj proti změnám klimatu – signatáři se mj. zavázali k „ambicióznímu provádění“ Pařížské dohody na všech úrovních a vyslovili se pro vytvoření strategie EU s výhledem do roku 2050, která by připravila dlouhodobou přeměnu směrem k „uhlíkové neutralitě“, která prý je nejen nutností, ale také ekonomickou příležitostí.

Jen den poté, 20. června, Komisař pro klimatickou akci a energetiku Miguel Arias Cañete [nepřímo vyzval](#) k navýšení cíle EU ohledně redukce emisí k roku 2030 na úroveň mírně nad 45 %.

25. června skupina 14 členských států (Belgie, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Itálie, Lucembursko, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Slovinsko, Španělsko, Švédsko a Velká Británie) [vyzvala](#) k vyšším ambicím EU v oblasti klimatu. V textu figuruje i apel na Komisi, aby připravila scénář k přechodu ke klimatické neutralitě k roku 2050 a následně k negativním emisím.

20. srpna Greta Thunbergová před švédským parlamentem zahájila svou „stávku za klima“. Z ní následně vzniklo hnutí Fridays for Future, které se pak od podzimu 2018 šířilo po světě.

12. září Juncker ve svém [poselství o stavu unie](#) podpořil komisaře Ariase Cañeteho, pokud jde o zvýšení cíle snižování emisí k roku 2030 slovy: „Pokud jde o cíle týkající se snižování emisí CO2 do roku 2030, souhlasím se závěry komisaře pro energetiku. Jsou z vědeckého hlediska správné a z

politického hlediska nezbytné.“

Na léto navázal neméně dramatický podzim. Jeho první událostí bylo, když 8. října 2018 Mezivládní panel pro změnu klimatu (IPCC) vydal [zvláštní zprávu ke globálnímu oteplení o 1,5 °C](#), v níž varuje před závažnými důsledky změny klimatu, nedojde-li k rychlému a razantnímu snížení emisí.

Tehdy už se vzedmula nová vlna klimatického alarmismu, jejímž symbolem se stala zmiňovaná školačka Greta. Jedna neuvěřitelná zpráva začala překonávat druhou. Svět kolem nás se ponořil do surrealistické změti výkřiků o uhlíkové stopě, nerození dětí, nelétání letadlem, nejedení hovězího, environmentálním (či klimatickým) žalu, klimatické žaloby aktivistů na státy (pro nečinnost) a „Pátky pro budoucnost“ se staly novým vzdorem mládeže proti systému.

Alarmistickému podzimu 2018 nasadila korunu Komise, když vydala sdělení [Čistá planeta pro všechny. Evropská dlouhodobá strategická vize prosperující, moderní, konkurenceschopné a klimaticky neutrální ekonomiky](#). Tento dokument byl prezentován jako reakce na výzvu Evropské rady z března 2018 ohledně předložení návrhu dlouhodobé strategie pro snižování emisí. Co je zásadní, bruselská administrativa se zde s odvoláním na říjnovou zprávu IPCC otevřeně přihlásila k myšlence dosažení klimatické neutrality EU k roku 2050. Hovořila o „hospodářské a společenské transformaci“, do níž mají být zapojena všechna odvětví hospodářství a všechny složky společnosti. Komisař Miguel Arias Cañete uvedl: „Navrhujeme strategii, jak se Evropa má do roku 2050 stát první významnou ekonomikou na světě, která bude klimaticky neutrální. Klimatická neutralita je nutná, je možná a je v zájmu Evropy.“ Místopředseda Komise Maroš Šefčovič dodal: „Nemůžeme bezpečně žít na planetě, jejíž podnebí je mimo kontrolu.“

#### 4. Závěrečná fáze cesty do Sibiu

Téma klimatu a klimatické neutrality se náhle prodralo do popředí a poznamenalo celý zbytek diskuse o budoucnosti pobrexítové Unie.

Evropský parlament 14. března 2019 v usnesení [o změně klimatu](#) uvítal listopadové sdělení Komise. Podpořil cíl usilovat o klimatickou neutralitu EU k roku 2050 a vyslovil se pro stanovení ambicióznějšího závazku ohledně snížení emisí pro rok 2030 na 55 % (namísto dosavadních 40 %) v porovnání s rokem 1990. Apeloval na to, aby o obojím lídři rozhodli v Sibiu.

Začátkem května 2019 skupina 8 členských států (Belgie, Dánsko, Francie, Lucembursko, Nizozemsko, Portugalsko, Španělsko a Švédsko) před summitem v Sibiu rozeslala ostatním zemím [dopis](#) žádající přijetí cíle klimatické neutrality k roku 2050 a navýšení závazku pro rok 2030.

Summit v Sibiu 9. května nicméně klimatické alarmisty zklamal. Nevzešlo z něj nic jiného než nevýrazný výrok v přijatém [prohlášení](#), v němž je boj proti změně klimatu uveden mezi globálními výzvami, které má EU zvládat společně s partnery po celém světě.

Téma se však znovu vynořilo vzápětí při přípravě tzv. strategické agendy pro léta 2019–2024, kterou celý proces diskuse o budoucnosti EU-27 měl být završen. Strategická agenda (poprvé byl takový dokument přijat v roce 2014) představuje závěry Evropské rady ohledně obecných směrů a priorit činnosti Unie pro daný institucionální cyklus, které mají poskytovat vodítka pro činnost unijních orgánů.

Agenda měla být přijata na summitu v červnu 2019 spolu se závěry o změně klimatu. Kolem obojího se strhla živá diskuse. Při značné převaze alarmistů však spor nebyl už ani tak ohledně zakotvení samotného cíle klimatické neutrality, jako o horizontu 2050. Strategická agenda tak vymezila prioritní okruh budování *klimaticky neutrální, ekologické, spravedlivé a sociální Evropy*, v němž se stanoví mimo jiné, že „EU může a musí jít příkladem tím, že provede důkladnou transformaci svého

hospodářství a společnosti v zájmu dosažení neutrality z hlediska klimatu“. Závěry o klimatu pak hovoří o cíli zajistit „přechod ke klimaticky neutrální EU [...], který zachová evropskou konkurenceschopnost, bude spravedlivý a sociálně vyvážený, zohlední vnitrostátní situaci členských států a bude respektovat jejich právo na určení vlastní skladby zdrojů energie, přičemž bude vycházet z již dohodnutých opatření pro dosažení cíle snížení emisí do roku 2030“.

Včlenění termínu 2050 se bránily Polsko, Česká republika, Maďarsko a Estonsko, a do závěrů ani do strategické agendy se tak nedostal. Alarmistické státy si nicméně vyžádaly, aby do závěrů byla zapracována poznámka pod čarou, která uvádí: „Dle velké většiny členských států musí být neutrality z hlediska změny klimatu dosaženo do roku 2050.“ Bylo zřejmé, že v této věci nepadlo poslední slovo.

## **5. Zelený úděl přichází na scénu a triumfuje**

Události nabraly rychlý spád po nástupu nové Komise v čele s Ursulou von der Leyenovou. Leyenová hned ve svém kandidátském projevu v Evropském parlamentu 16. července 2019 uvedla, že chce „aby se Evropa stala do roku 2050 prvním kontinentem na světě, který bude klimaticky neutrální“ a že cíl snížení emisí k roku 2030 o 40 % již nestačí, že musíme usilovat o 50 %, ne-li o 55 %. Oznámila, že za tím účelem předloží během prvních 100 dnů ve funkci Zelený úděl pro Evropu a Evropský klimatický zákon, který cíl dosažení klimatické neutrality k roku 2050 zakotví do právního řádu.

23. září 2019 Greta Thunbergová vystoupila na klimatickém summitu OSN v New Yorku se známým „How dare you!“

28. listopadu 2019 Evropský parlament (den poté, co schválil novou Komisi) symbolicky [vyhlásil](#) „stav klimatické a environmentální nouze“.

11. prosince 2019 Komise představila prvotní nástin Zeleného údělu (ve sdělení [Zelená dohoda pro Evropu](#)).

Následujícího dne Evropská rada [potvrdila](#) cíl dosažení klimatické neutrality EU k roku 2050. Ze čtveřice odpůrců termínu 2050 odpadli všichni kromě Polska, což bylo v závěrech zohledněno poznámkou, že jeden členský stát není v této fázi s to se k plnění tohoto cíle ze své strany zavázat a Evropská rada se k této otázce vrátí.

Další měsíce byly ve znamení dalších velkých úspěchů architektů Zeleného údělu. Prvním milníkem bylo propojení Green Dealu s fondem pokoronavirové obnovy Next Generation EU, o kterém bylo rozhodnuto v červenci 2020. Druhou vítěznou bitvou bylo rozhodnutí Evropské rady o navýšení klimatických cílů k roku 2030 v prosinci 2020. Posledním kamínkem pro úspěšné etablování Zeleného údělu bylo přijetí Evropského klimatického zákona na jaře 2021.

## **Závěr**

Tolik tedy malé ohlédnutí, začínající v době kolem ratifikace Pařížské dohody a zahájení brexitové diskuse o budoucnosti a pokračující přes „horké léto“ 2018 a novou vlnu klimatického alarmismu let 2018–2019 až k definitivnímu prosazení Zeleného údělu.

Na celém příběhu je ohromující to, jak mohl být tak dalekosáhlý, revoluční plán prosazen tak rychle a tak hladce. Ačkoli na pokračování klimaticko-alarmistické linie EU jsme byli po Pařížské dohodě plně připraveni, přiznejme, že radikální nárůst „zelených“ požadavků a prudkost jejich prosazování, jakož i vyvýšení této agendy nad všechno ostatní, nás zaskočily.

Určitou naději můžeme spatřovat v tom, že doposud se vedla jen obecná debata o procentech a dalších rámcových cílech. Podařilo se je vtělit i do unijního práva. Teď ale nastává mnohem složitější fáze, kdy bude třeba hledat konkrétní bolestivé prostředky pro naplnění těchto cílů. Bez takových konkrétních opatření zůstanou všechna závratná čísla a ideály jen na papíře. Doufejme, že právě zde se doposud vítězný buldozer Zeleného údělu zadrhne.

Autor: Tomáš Břicháček